עשר שנים "חל יוקושו מ'ש' לרגע שבו 'תחיל בחיים חדשים.

חיי חנווני מכובד

אך חומת הנייר הגדולה

סגרה עליו מכל הצדדים עד שבאה הצלתו על־ידי

מן השמים

מכיון שהנסיעות התכופות אל המשרדים השונים במרכז הכרך שלהם נזקק בעניין תעודת היושר שלו, עסק רע שגזל שבועות רבים של התרוצצות מלישכה אל לישכה, עלו לו בכסף לא מעט. אלא שעתה כבר התרגל אל ביתו החדש ואל אלמנת־הקש והחליט להשאר במקום עד אשר תגיע שעתו לנדוד אל העיר הרחוקה שבה היתה חנות המכולת שאותה השתוקק לקנות ואשר בה קיווה להתחיל בחיים חדשים לאחר מאסרו הממושך.

כל אותו אחר צהרים ישב בבית התה החביב עליו, ברחוב קטן ופתלתל לא הרחק מן התחנה, וקרא בעתונים. הוצאות הבוקר של עתוני הירושימה היו מלאות בשורות רעות מוגשות לקורא במעטה של סוכר, יפאן היתה — היה זה בראשית אוגוסט 1945 — בודדה במערכה לאחר נפילתה של גרמניה. מותו של היטלר עשה רושם גדול על יפאנים רבים שאמרו בלבם, וזה לזה, כי הנה כך נופלים גיבורים. אולם יוקושו לא היה אחד מאלה, הוא קיווה במעמקי לבו כי השלום אשר יבוא בקרוב, לאחר שבנות־הברית תבנה כי את יפאן אי־אפשר למגר, כשם שאי־אפשר היה למגר את אנגליה בראשית המלחמה, יתן את אותותיו במסחר, וחנות המכולת, שיפתח למרות כל הקשיים והמכשולים, תשגשג.

עתונים שהגיעו לעת ערב מטוקיו לא היו תמימי דעים עם יוקושו. הם דברו על מאמץ ממושך שקיצו אינו נראה לעין, על מלחמה שתמשך דור שלם, על הידוק חגורות וגיוס כללי של האוכלוסיה. יוקושו, שהיה כבן חמשים ושלוש, החל חושש פן ייקרא לצבא באם תתאמת נבואת העתונים והמלחמה אמנם תארך. אולם, ניחם את עצמו, העתונים אינם מפרסמים אלא דברי תעמולה, אף על פי שלא הצליח לעמוד על ההגיון שבתעמולה כה קודרת.

בשעה שבע בערב קם יוקושו, קיפל את העתונים, שילם ויצא מבית התה. לאחר שצעד כעשר דקות הגיע אל בית מגורים גדול ודפק על דלת שעליה היה מודבק כרטיס ביקור: קאלוטו ליקו.

קאלוטו היה פקיד בעיריית הירושימה. פעם אחת, ברא־שית מסע היסורים של יוקושו בפרוזדורי הלשכות, רמז לו קאלוטו רמז שאינו משתמע לשתי פנים. בשעתו סבר יוקושו כי לא יהיה נזקק לעזרה; עתה ידע כי קאלוטו הוא תקוותו האחרונה.

— כן, כמובן שאני זוכר אותך — אמר קאלוטו — הרי אתה יוקושו מישי, שדנוך לעשר שנות מאסר בעוון אונס ובאת לבקש תעודת יושר כנדרש על פי החוק להוצאת רשיון לפתיחת חנות.

אני נזקק לעזרתך — אמר יוקושו.

— ובכן, הם סרבו. היית אצל הפקיד הגבוה!

יוקושו סיפר לו את הקורות אותו אותו הבוקר.

אה — קרא קאלוטו בעצב, לאחר שיוקושו סיים את ספורו, — אשר יגורתי בא לך. מצבך הוא ביש.

יוקושו לא הכחיש את העובדה.

— וכל זה — המשיך קאלוטו, שהיה שחקן חובב ואהב את התיאטרוניות — כל זה תלוי בתיק נייר קטן אחד, הנושא עליו את שמך ואת המספר — הראה נא לי את תעודת הזיהוי שלך — 17582968.

הפקיד הזה יודע את מלאכתו, אמר לעצמו יוקושו, קאלוטו המשיך:

— התיק הקטן הזה נמצא, בשלושה העתקים, בשלושה מקומות שונים, כדלקמן: הגנזך העירוני, גנזך המשטרה ולישכת התעודות. אולם אם יעלם התיק מכל אחד משלושת המשרדים הללו, יוכל כל פקיד רישום — אני, למשל, פקיד רישום — להוציא תוך עשרים וארבע שעות תעודת יושר לאזרח הישר יוקושו מישי.

אלא — המשיך קאלוטו — הדבר אינו מן הקלים. אני, למשל, אינני יכול לחדור אל גנזכי העיריה, המשטרה לישכת התעודות.

ובכן? — שאל יוקושו, אשר חש כי איש שיחו מחכה לזרוז כדי להשמיע מענה דרמתי.

— ובכן — ענה קאלוטו בקולו התיאטרוני — יש למצוא אנשים הרשאים להכנס לשם ואשר יואילו ברוב טובם להיות לך לעזר, תוך הסתכנות מרובה, יען כי, זאת אין צורך להגיד לך, אסור על פי החוק להשמיד מסמכים רשמיים.

יוקושו שאל:

— בכמה יעלה לי הדבר?

קאלוטו השיב:

— בחמשת אלפים.

יוקושו החוויר וקאלוטו הסביר:

— אלף לאיש הגנזך העירוני, אלף לאיש משרד התעו־דות, אלף וחמש מאות לאיש המשטרה (הוא פטריוט ולא ימכור את עצמו בפחות מזה) והשאר בשבילי, מחמת שאני מטופל בחמשה ילדים.

למנת־הקש חכתה לשובו של יוקושו מן העיר, ברכבת של שעה 9:34. היא הכינה את אי־וחתו, פרשה את מצעו על הארץ ושאלה אם יש לו בה עוד צורך כלשהו. יוקושו השיב בשלילה והיא חזרה, מאוכזבת במקצת, לחדרה, אולם היו ליוקושו אותו לילה ענינים אחרים מאשר אלמנת־הקש לענות בהם. הוא פתח את פנקס חשבונותיו, חישב ומצא כי הסכום העצום שדרש ממנו קאלוטו יגיע לרבע הונו הכללי, לכל הפחות. יתר־על־כן, מכיון שקאלוטו דרש את הסכום במזומן, בשטרות קטני־ערך והודיע כי קבלה על הסכום לא יוכל לתת, היתה צפויה סכנה שהכסף ירד לטמיון. מצד שני הבין יוקושו כי אין לו דרך אחרת להשיג את התעודה. על כן ארז במעטפה ישנה חמשה שטרות של אלף מתוך אוצרו (שנשאו בשקיק קטן, תלוי על ציוארו) על מנת שיפרוט אותם למחרת בבוקר בבאנק בהירושימה. את המעטפה הטמין מתחת לכר וניסה להרדם. שנתו נדדה.

למחרת בבוקר השכים קום ומהר אל תחנת הרכבת. הוא נועד עם באקלוטו בפינת הרחוב שבו נמצא משרדו, רגעים אחדים לפני תחילת העבודה. לרוב היה נוסע בבוקר להירושימה ברכבש של שעה 9:41 ומגיע העירה כעבור קצת פחות מחצי שעה. הפעם החליט לנסוע ברכבת של שעה 7:45, אף־על־פי שהיתה תמיד מלאה על כל גדותיה פועלים ופקידים שנסעו מן הפרברים לעבודתם בעיר וקשה היה למצוא בה מושב פנוי.

שיחק לו מזלו של יוקושו ובתחנה הראשונה קם וירד מן הרכבת אחד הנוסעים שישב ליד החלון, והוא תפש את מקומו. הרכבת חלפה על פני שדות מוריקים וגינות פורחות ויוקושו הרהר: כמה יכולים החיים להיות יפים, אלמלא היתה הארץ מאוכלסת אנשים כמו אותה אשה אשר לפני עשר שנים האשימה את יוקושו מישי בתקיפתה וכפקיד־הגבוה קטן־הקומה והעכמה סוזוקי, מזכירתו, ועוד פקידים אחרים בעיריה, במשטרה ובלשכות שונות בעיר הירושימה. ובמיוחד אלה האחראים על שלושת התיקים הקטנים והמאוב הנושאים את שמו של יוקושו ואת המספר 17582968. אילו אך, הרהר יוקושו, היה אלוהים מוריד שלושה ברקים אדירים, שהיו פוגעים בשלושת התיקים הקטנים ושורפם אותם לאפר, היתה כל הבעיה נפתרת. או אז הייתי, אמר יוקושו בלבו, נוסע אל העיר הרחוקה ופותח את חנותי, והייתי מאושר עד יום מותי.

תו רגע הבריק בשמים ברק גדול. הכל היו מופתעים, משום שהשמים היו בהירים, לא ענגים. אחרי רגע נשמע רעם אדיר וזגוגיות הרכבת נזדעזעו. הרכבת עצרה בעד נסיעתה ומישהו קרא:

— הפצצה!

החלה בהלה כללית למרות שלטים, שהיו תלויים על קירות הקרון ואשר הזהירו את הנוסעים מפני בהלה. הנוסעים מהרו אל הדלתות וקפצו החוצה, רצו צעדים מספר ולאחר שהתרחקו מן הרכבת בקשו מחסה בשוחות אשר בשדה, מפני ששערו, ללא הגיון, שהרכבת תשמש מטרה למפציצים. אולם חלפו רגעים ארוכים ומאום לא נשמע והיו כבר אחדים שהחלו מתרוממים ממקום משכבם ומשרכים לאיטם את דרכם בזהירות רבה, חזרה אל הרכבת החונה בשדה.

יוקושו היה אחד מאלה אשר הרחיקו רוץ מן הקרונות, מכיון שהיה בעל אופי זהיר (פרט לאותו ענין של אונס מעולם לא נכשל במעשה פזיז). הוא הגיע עד לרגליה של גבעה קטנה, לשדה שכמה אנשים עסקו בו בחפירת בורות לנטיעת עצים. כמה מן הבורות כבר היו תפושים על־ידי הנוסעים שראו אף הם, כמובן, את ברק הפצצה ושמעו את רעמה. יוקושו קפץ אל תוך אחד הבורות הפנויים ולא מש ממקומו עד אשר שמע קול קורא לא הרחק ממנו:

— החריבו את הירושימה!

הוא הרים את ראשו וראה בראש הגבעה, קצין ימי כבן ארבעים, שפרצופו היה מוכר משהו ליוקושו, כיון שישב מולו בקרון, עומד ומנופף בידיו בהתרגשות.

יקושו נזדעזע. קצין ימי בוודאי אינו מהתל, סבר, ואם הירושימה נחרבה, מה יהא על פגישתו עם קאלוטו?

מה מן הפועלים אשר בשדה החלו רצים אל ראש הגבעה, לעבר הקצין הימי, כדי להיווכח באמיתות דבריו. יוקושו לא העז עדין לצאת ממחבואו, ואף קילל את אחד מן הרצים אל הגבעה שחלף לא הרחק מבורו והתיז בעקיבו חול אל תוך פניו של יוקושו. לאחר שיוקושו הצליח להוציא מעיניו את גרגירי החול ופקח אותן נתגלה להן מחזה מזר: מאחורי הגבעה, הרחק הרחק, התאבכה למרומי השמים פטריה עצומה של עשן לבן, ובכן, אמר לעצמו בהשתאו מגודלה של הפטריה, הקציו הימי לא הגזים.

כעבור רגעים אחדים יכול יוקושו, שאזר בינתיים את כל עוזו, והעפיל אל ראש הגבעה, לראות בעצמו בהרס עיר מולדתו. למרות העשן והאבק שכיסו את מרכז העיר וריחוק המקום, ראו העומדים על הגבעה שבאותו פרבר צפוני־מערבי כמה בקים גדולים שהפכו לעיי הריסות ואשר לא נותרו מהם אלא קירות ערומים ומפויחים.

מן המסילה נשמעה צפירת קטר; רכבת קרבה למקום מכיון הירושימה, ועד מהרה הצטרפו אל העומדים על הגבעה אנשים שבאו מן המסילה וספרו כי היתה זו רכבת שההפצצה הדביקה אותה בשערי העיר ואשר אך בנס לא הועפה מן הפסים.

— העיר, אמרו אלה בשמם של אנשי הרכבת האחרונה — נהרסה עד היסוד.

שעת הצהרים חזר יוקושו לחדרו. לתחנת הרכבת של הפרבר כבר החלו מגיעות רכבות עמוסות פצועים זועקים ופליטים מיבבים. כל אחד מהם סיפר סיפור זוועה נורא מסיפור רעהו. את העדויות כולן אישרה מהדורת החדשות שיוקושו קלט בראדיו הקטן של אלמנת הקש, אשר פרצה בבכי גדול כאשר נודע לה כי שני שלישים מן העיר בת שליש המליון היו לעיי חורבות ומרבית תושביה נהרגו.

יוקושו היה גם הוא מדוכא מאד מרוב ספורי הזוועה, אולם את החל קושר את ההפצצה בתקוה הפנימית שפיע־מה בלבו ברגעים שקדמו לה. האם, שאל את עצמו, לא ירד האסון על העיר מן השמים משום שתושביה, או, לפ־חות, שליטיה, נהגו בי קשות, ושלא בצדק? האם לא באה ההפ־צצה כדי להציל אדם ישר וטוב כמוני מידיהם של ערלי הלב? יו־קושו לא היה שחצן ולא ראה עצמו אדם עליון או בעל זכויות יתר, אבל האמין באמונה שלמה כי השמים אינם יכולים לשאת מעשי עוול. אכן, במעמקי לבו חש כי הנקמה היתה קצת כבדה מדי. אבל אין גבול לזעם האלים, ידע.

עכשיו החלה להסתמן דרכו מנקודה זו ואילך. הכל הסתדר על הצד היותר טוב: יוקושו יסע אל העיר הרחוקה שבה רצה לקנות את חנות המכולת; ירדשו ממנו תעודת יושר; הוא יוציא מכיסו את תעודת הזיהוי שלו, הנושאת את כתובתו הישנה בהירושימה, ויסביר כי הינו פליט מעיר ההריגה וכל תעודותיו האחרות הושמדו.

כל הדברים הללו התגבשו במוחו בעת הארוחה העצובה וכאשר הגיע לקצה והיה שותה את התה אחזה בו התרגשות רבה כל כך עד שאלמנת־הקש השגיחה בדבר ושאלה אותו לפשרו.

— אני נוסע.

— מתי? — חרדה אלמנת־הקש.

יוקושו הסביר לה כי מיד, ולא שעה לכל תחנוניה ששטחה לפניו, שישאר אצלה עוד ימים מספר לפחות, מכיון שגם היא וגם ילדיה כבר הסכינו לראות בו את אבי המשפחה. יוקושו פטר אותה בסכום כסף קטן ובאיזו מתנה פעוטה — תכשיט ישן שלא היה לו בו כל צורך, ארז את צרורו ומהר אל תחנת הרכבת.

תחנה היתה התנועה רבה, ואף על־פי־כן לשמחתו של יוקושו לא שרר בה אי־סדר. רכבות הירושימה לא נסעו, כמובן, כי הקו היה עמוס קרונות של פצועים, שבאו מן העיר, אבל מרבית הרכבות שמרו על לוח הזמנים הקבוע, כאילו דבר לא אירע. אולם, אם לוח הזמנים לא העיד על כל תמורה, האוירה הכללית בתחנה היתה כבדה מאד. אנשים עמדו קבוצות קבוצות ושוחחו ביניהם בפנים קודרות, אנשי צבא התרוצצו אנה ואנה, חלקו פקודות וזעקו הוראות לאזרחים; הם היו ממונים על רכבות ההצלה שבאו מהירושימה ונסעו לכיוונים שונים.

יוקושו ניגש אל הקופה. שתי נשים היו בתוך הביקתה הקטנה. האחת ישבה מעבר לדלפק. היא תיתה צעירה, כמעט נערה, ודקת גו. היא התיפתה בבכי מה, בעוד אשה אחרת, כבת ארבעים שנמושה שיחורה ושעירה על לחיה, ושעמדה לידה, מנסה לנחמה. יוקושו שאל, מדוע הנערה בוכיה וקיבל תשובה שהיא תישבת הירושימה וחוששת לגורל משפחתה, המתגוררת לא הרחק ממרכז העיר. יוקושו השתף בצערה.

— מה רצונך? — שאלה האשה המבוגרת את יוקושו.

— כרטיס מחלקה שלישית — אמר יוקושו כשהשמחה ממלאה את לבו, שמחת אדם היוצא להרפתקה גדולה — ולכיוון אחד.

— לאן? — שאלה הפקידה.

יוקושו השגיח לפתע כי בשמחתו שכח לציין את העיר שאליה נסע, להשתקע בה לצמיתות. הוא חייך, התנצל, ואמר:

— נאגאסקי.